

Vierambachtsweg 18-18a te Woubrugge

- Nader onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw -

Opdrachtgever	Mevrouw M. van Vliet
Data veldbezoeken	Diverse data 2018 en 2019
Kenmerk rapport	N2019.078- Nader onderzoek Vierambachtsweg 18-18a te Woubrugge
Datum rapport	1 juli 2019
Auteur	K.H. Eymael
Controle	ing. J.M. de Wever

EcoTierra-ecologisch adviesbureau

Postadres: Margijnenenk 12, 7415 JZ Deventer

Bezoekadres: Loods570- Oostzeestraat 2, 7411 MD Deventer

www.ecotierra.nl

info@ecotierra.nl

0570-597418

Draagvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	6
1.1 AANLEIDING	6
1.2 DOELSTELLING	6
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	7
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	7
2 ONDERZOEKSOPZET	8
2.1 BRONNENONDERZOEK	8
2.2 VELDBEZOeken	8
3 SITUATIEBESCHRIJVING	10
3.1 PLANGEBIED	10
3.2 VOORGENOMEN INGEPEN	11
4 BEVINGINGEN ONDERZOEK	12
4.1 BEVINDINGEN BRONNENONDERZOEK	12
4.2 BEVINDINGEN VLEERMUIZEN	12
4.3 BEVINDINGEN GIERZWALUW	13
4.4 BEVINDINGEN HUISMUS	13
4.5 BEVINDINGEN BOERENZWALUW EN HUISZWALUW	13
5 EFFECTENBEOORDELING	14
5.1 EFFECTEN VLEERMUIZEN	14
5.2 EFFECTEN GIERZWALUW	14
5.3 EFFECTEN HUISMUS	15
5.3 EFFECTEN HUISZWALUW	15
5.4 ALGEMENE ZORGPLICHT	16
5.5 VOLLEDIGE UITSLUITING AANWEZIGHEID	16
6 CONCLUSIE	17

BIJLAGEN

1. Wettelijk kader;
2. Factsheet vleermuizen;
3. Factsheet huismus
4. Factsheet gierzwaluw;
5. Factsheet huiszwaluw;
6. Literatuurlijst.

SAMENVATTING

In opdracht van mevrouw M. van Vliet heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Vierambachtsweg 18-18a te Woubrugge een nader onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Tevens is tijdens de nadere onderzoeken gelet op broedgevallen van boerenzwaluw en huiszwaluw.

Het plangebied ligt nabij de bebouwde kom van Woubrugge (gemeente Kaag en Braassem) en betreft 3 agrarische opstallen en een deel van het omliggende weiland. De woning maakt geen onderdeel uit van het plangebied.

De initiatiefnemer is voornemens het plangebied te herontwikkelen. Het plan is om twee opstallen te amoveren en een opstal te herontwikkelen tot paardenstal/opslagplaats. Daarnaast zal er nog een nieuwe schuur gerealiseerd worden op het weiland ten noorden van de woning. Deze schuur zal worden gebruikt om agrarische producten op ambachtelijke wijze te ver- en bewerken en te verkopen. Tevens dient de schuur als opslaglocatie. Er zal eveneens een paardenbak worden gerealiseerd.

In dit kader heeft in juli 2018 een quickscan flora en fauna plaatsgevonden om te bepalen voor welke diersoorten (en functies voor deze soorten) het plangebied in potentie geschikt zou zijn (Q2018.072.2- Quickscan flora en fauna Vierambachtsweg 18-18a te Woubrugge, EcoTierra- ecologisch adviesbureau, september 2018). Uit de quickscan kwam naar voren dat de aanwezigheid van vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, huismus en gierzwaluw bij opstal B op basis van het uitgevoerde veldbezoek niet uitgesloten kon worden en nader onderzoek naar deze soorten noodzakelijk was. Daarnaast waren er bij opstallen B oude nesten van boerenzwaluw en huiszwaluw waargenomen en bij opstal D oude nesten van boerenzwaluw geconstateerd.

Het nadere onderzoek is gebaseerd op een bronnenonderzoek en diverse veldbezoeken. Deze veldbezoeken hebben op diverse data in 2018 en 2019 plaatsgevonden.

De onderzoeken zijn conform de vigerende onderzoeksprotocollen en Kennisdocumenten van BIJ12 en in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden uitgevoerd, zodat de te verwachten soorten waargenomen konden worden. Er zijn voldoende nadere onderzoeken uitgevoerd om te bepalen of boerenzwaluw en huiszwaluw broedgevallen hadden binnen het plangebied.

Er zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, gierzwaluw en huismus aangetroffen. Het plangebied wordt door vleermuizen beperkt gebruikt om te foerageren. Tevens betreft het plangebied geen significant foerageergebied voor de andere onderzochte soorten. Er zijn geen vaste vliegroutes voor vleermuizen vastgesteld.

Tijdens de onderzoeken zijn twee bezette huiszwaluwnesten waargenomen. In de directe omgeving zijn voldoende alternatieve locaties aanwezig waar huiszwaluwen nieuwe nesten kunnen maken. Broedgevallen van boerenzwaluw zijn niet aangetroffen.

Voor de onderbouwing van de conclusies dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Op basis van de nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er geen procedurele gevolgen zijn aangaande het project.

- Voor vleermuizen, huismus en gierwaluw wordt een ontheffing Wet natuurbescherming niet noodzakelijk geacht omdat er geen overtreding van de verbodsbepalingen te verwachten is;
- Voor de aangetroffen nesten van huiswaluw hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden. Er zijn voldoende potentiële nestlocaties aanwezig in de directe omgeving en waarschijnlijk in de toekomstige situatie.
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

1 INLEIDING

In opdracht van Mevrouw M. van Vliet heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Vierambachtsweg 18-18a te Woubrugge een nader onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Tevens is tijdens de nadere onderzoeken gelet op broedgevallen van boerenzwaluw en huiszwaluw.

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens het plangebied te herontwikkelen. Het plan is om twee opstallen te amoveren en een opstal te herontwikkelen tot paardenstal/opslagplaats. Daarnaast zal er nog een nieuwe schuur gerealiseerd worden op het weiland ten noorden van de woning. Deze schuur zal worden gebruikt om agrarische producten op ambachtelijke wijze te ver- en bewerken en te verkopen. Tevens dient de schuur als opslaglocatie. Er zal eveneens een paardenbak worden gerealiseerd.

In dit kader heeft in juli 2018 een quickscan flora en fauna plaatsgevonden om te bepalen voor welke diersoorten (en functies voor deze soorten) het plangebied in potentie geschikt zou zijn (Q2018.072.2- Quickscan flora en fauna Vierambachtsweg 18-18a te Woubrugge, EcoTierra- ecologisch adviesbureau, september 2018). Uit de quickscan kwam naar voren dat de aanwezigheid van vaste verblijf- en/of voortplantingsplaatsen van vleermuizen, huismus en gierzwaluw bij opstal B op basis van het uitgevoerde veldbezoek niet uitgesloten kon worden en nader onderzoek naar deze soorten noodzakelijk was. Daarnaast waren er bij opstallen B oude nesten van boerenzwaluw en huiszwaluw waargenomen en bij opstal D oude nesten van boerenzwaluw geconstateerd.

1.2 Doelstelling

Het doel van het nader onderzoek is vast te stellen of de voorgenomen ingrepen een overtreding van de vigerende natuurwetten tot gevolg hebben aangaande vleermuizen en vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest.

Om dit inzicht te verkrijgen worden, onder andere, de volgende vragen beantwoord;

- welke soorten maken gebruik van het plangebied?
- zijn er binnen het plangebied vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en/of jaarrond beschermde nesten aanwezig?
- welke functie(s) heeft het plangebied voor de eventueel aanwezige soorten?
- hoeveel eventueel aanwezige jaarrond beschermde nesten zijn er aanwezig?
- betreft het plangebied significant foerageergebied of zijn er essentiële vliegroutes aanwezig?
- wat zijn de gevolgen van de ingrepen (welke verbodsbepalingen worden overtreden) en zijn er mitigerende maatregelen te nemen om overtreding van de wet te voorkomen?
- dient er een ontheffing te worden aangevraagd?

1.3 Volledigheid onderzoek

De onderzoeken zijn onder andere uitgevoerd op basis van het 'Vleermuizenprotocol 2017'. Tevens zijn de onderzoeksmethodes, zoals beschreven in de Kennisdocumenten Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Huismus en Gierzwaluw van BIJ12 (versies 1.0, juli 2017) gehanteerd. Door het hanteren van het protocollen, Kennisdocumenten en overig goedgekeurde inventarisatiemethodes kan bij een eventuele zienswijze worden aangetoond dat de noodzakelijke onderzoeksinspanning is verricht.

Mogelijk zijn er, ondanks de volledigheid van het onderzoek, exemplaren niet waargenomen. Ondanks de meerdere onderzoeksrondes blijft er sprake van momentopnamen.

1.4 Geldigheidsduur rapport

Voor Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten dient maximaal drie jaar als geldigheidsduur te worden gehanteerd (wanneer er weinig (fysieke) verandering in de situatie heeft plaatsgevonden).

2 ONDERZOEKSOPZET

Om een goed beeld te verkrijgen hoe en of het plangebied gebruikt wordt door de genoemde soorten heeft er een bronnenonderzoek plaatsgevonden en is het plangebied vervolgens meerdere malen in 2018 en 2019 bezocht in de daarvoor geschikte periodes en onder de juiste weersomstandigheden. De veldonderzoeken zijn door EcoTierra- ecologisch adviesbureau uitgevoerd. Eco-Tierra heeft ruime ervaring met het uitvoeren van onderzoeken naar vleermuizen, huismus, gierzwaluw, boerenzwaluw en huiszwaluw.

2.1 Bronnenonderzoek

Voorafgaande aan het onderzoek zijn de beschikbare gegevens van digitale verspreidingsatlassen bestudeerd.

2.2 Veldbezoeken

Er is voor elke soort/ soortgroep een specifieke onderzoeksmethode gebruikt. De methodes worden in deze paragraaf beschreven.

Vleermuizen

Tijdens de (schemer)onderzoeken is met behulp van een batdetector, zaklamp en zoomcamera zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van vleermuizen. Het vleermuizenonderzoek bestaat uit twee onderdelen, namelijk een visuele inspectie bij daglicht en onderzoeken tijdens de schemeruren. Tijdens de visuele inspectie zijn elementen als vensterbanken, muren en tegels onderzocht op uitwerpselen en vegen van vleermuizen. Ook is er in de opstallen naar exemplaren en sporen gezocht. Tijdens de schemer/nacht onderzoeken wordt door middel en met behulp van visuele waarnemingen en een batdetector (Pettersson D230/ D240X, Echo Meter Touch 2 pro/ batlogger M (nemen waarnemingen automatisch op voor latere analyse) onderzocht of vleermuizen gebruik maken van het plangebied. Indien nodig worden time-expansion opnamen gemaakt met de batdetector om later de ultrasone geluiden te kunnen analyseren met behulp van het analyseprogramma Batsound. Voor soorten van het Myotis geslacht kan dit noodzakelijk zijn om tot een correcte determinatie te komen. Het onderzoek in de avondschemer is bedoeld om uitvliegende exemplaren te kunnen waarnemen. Vleermuizen warmen gedurende de dag op in hun verblijfplaats en vliegen rond de schemer uit om op jacht te gaan naar insecten. In de ochtenduren keren ze terug naar hun verblijfplaats, zodat invliegende exemplaren waargenomen kunnen worden. Gedurende de onderzoeken wordt tevens gelet op sociale roepen en baltsgedrag. Als richtlijn is het 'Vleermuizenprotocol, maart 2017' gehanteerd, opgesteld door o.a. het Netwerk Groene Bureaus (NGB). De vleermuisonderzoeken zijn uitgevoerd in de juiste periode en onder geschikte weersomstandigheden, zodat eventueel aanwezige vleermuizen waargenomen konden worden. Dit houdt globaal in dat de temperatuur minimaal 7 °C en de windkracht maximaal 4 (5) Beaufort was. Tevens viel er niet meer dan lichte regen.

De najaarsonderzoeken hebben plaatsgevonden op de avonden van 27 september en 17 oktober 2018. Met name de datum van de laatste onderzoeksavond wijkt af van het Vleermuizenprotocol 2017. Echter, gezien de aanhoudende warme dagen en avonden was het mogelijk om dit seizoen langer door te gaan met paarverblijfonderzoeken. Er vond bij andere onderzoeken uitgevoerd door EcoTierra nog voldoende baltsactiviteit plaats rond deze periode.

Huismus

Het onderzoek naar de Huismus is uitgevoerd zoals beschreven in het Kennisdocument Huismus van BIJ12 (versie 1.0 juli 2017). Dit Kennisdocument schrijft twee onderzoeken in de periode 1 april- 15 mei voor.

Gierzwaluw

Het onderzoek naar de gierzwaluw is uitgevoerd zoals beschreven in het Kennisdocument Gierzwaluw van BIJ12 (versie 1.0 juli 2017). Dit Kennisdocument schrijft drie onderzoeken in de periode 1 juni- 15 juli voor. Bij voorkeur worden de avonduren hiervoor gebruikt. In onderhavige situatie werden twee onderzoeken in de avonden en één onderzoek in de ochtend voldoende geacht om aan- of afwezigheid van de gierzwaluw vast te stellen. Er was slechts bij een gevel mogelijkheid voor een nestlocatie waardoor het een zeer overzichtelijk plangebied betreft. In de avonduren (vanaf circa 20.00 tot een half uur na zonsondergang) is gelet op exemplaren die terugkeerden naar hun nest of zogenaamd aan het “bouncen” waren (mogelijk nest). In de ochtenduren, na het vleermuisonderzoek, is gelet op uitvliegende exemplaren. Na elk vleermuisonderzoek is ook “getaped”, het afspelen van gierzwaluwengeluid om een reactie uit ene nest te ontlokken.

Boerenwaluw en huiswaluw

Voor, tijdens en na de reeds genoemde nadere onderzoeken is eveneens gelet op nesten en exemplaren van boerenwaluw en huiswaluw.

Onderzoeksdata en informatie

Datum	Tijdstip	Aantal onderzoekers	Onderzochte soort	Onderzochte functie	Weersgesteldheid
27-09-2018	Avond Start: 19:00 Eind: 22:30	1	Vleermuis	Paarverblijf (zomer/winterverblijf)	12°C- 11°C, droog, 1 Bft, helder
16-10-2018	Avond Start: 18:30 Eind: 21:30	1	Vleermuis	Paarverblijf (zomer/winterverblijf)	18°C - 16°C, droog, 2 Bft, helder
10-04-2019	Overdag Start: 13:00 Eind: 14:15	1	Huismus	Nest	10°C, droog, 1 Bft, zonnig
15-05-2019	Overdag Start: 11:00 Eind: 13:00	1	Huismus Huiswaluw Boerenwaluw	Nest Nest Nest	13°C, droog, 3 Bft, zonnig
1-06-2019	Avond Start: 20:15 Eind: 23:45	1	Vleermuis Gierzwaluw Huiswaluw Boerenwaluw	Zomer-/kraamverblijf Nest Nest Nest	12°C - 10 °C, bewolkt, 4 Bft, droog
11-06-2019	Ochtend Start: 03:15 Eind: 06:00	1	Vleermuis Gierzwaluw Huiswaluw Boerenwaluw	Zomer-/kraamverblijf Nest Nest Nest	14°C - 13°C, droog, 2 Bft, bewolkt
01-07-2019	Avond Start: 20:45 Eind: 00:00	1	Vleermuis Gierzwaluw Huiswaluw Boerenwaluw	Zomer-/kraamverblijf Nest Nest Nest	16°C - 14°C, droog, 2 Bft, half bewolkt

Tabel 1: Onderzoeksdata en informatie veldbezoeken.

3 SITUATIEBESCHRIJVING

3.1 Plangebied

Het plangebied ligt nabij de bebouwde kom van Woubrugge en betreft 3 agrarische opstallen en de directe omgeving bestaande uit weiland. Er zijn binnen het daadwerkelijke plangebied geen bomen of oppervlaktewater aanwezig. De directe omgeving bestaat uit de bebouwde kom van Woubrugge, agrarische percelen met opstallen, groenstructuur en ten westen van het plangebied loopt de Woudwetering.

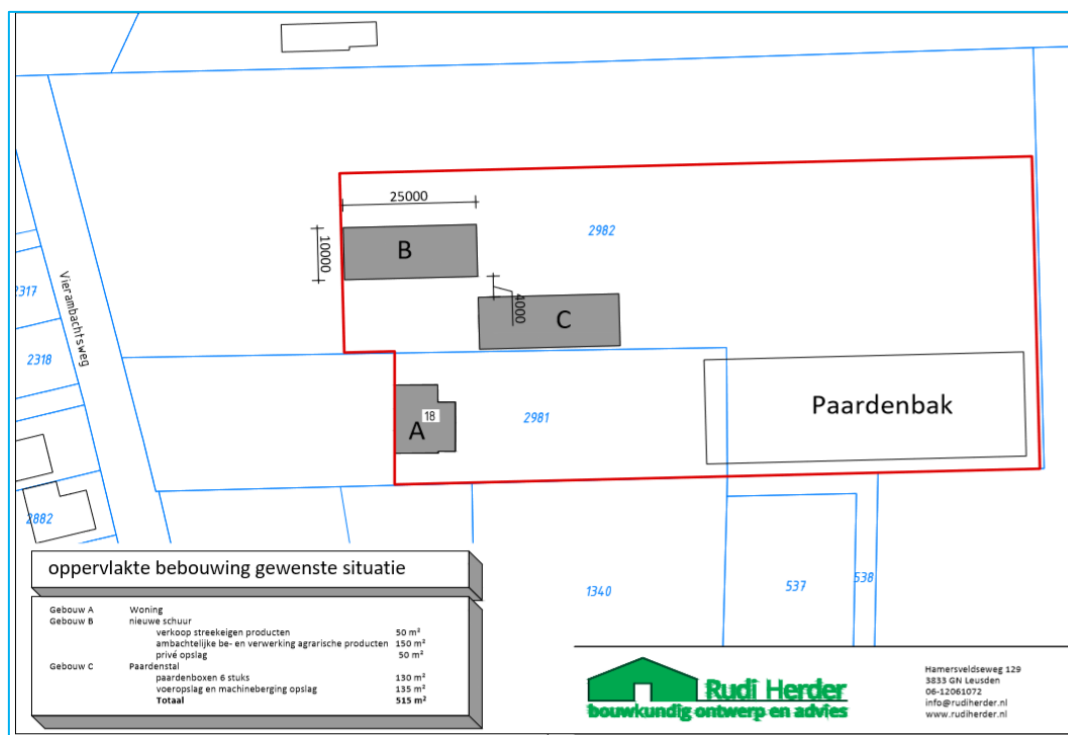
Afbeelding 1: Situering plangebied (bron: zuid-holland.nl, afbeelding 2018).

Foto: Locatie bij schemer.

3.2 Voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens het plangebied te herontwikkelen. Het plan is om twee opstallen te amoveren (opstal B en D, afbeelding 1) en een opstal te herontwikkelen tot paardenstal/opslagplaats (opstal C, afbeelding 1 en 2). Daarnaast zal er nog een nieuwe schuur gerealiseerd worden op het weiland ten noorden van de woning (opstal B, afbeelding 2). Deze schuur zal worden gebruikt om agrarische producten op ambachtelijke wijze te ver- en bewerken en te verkopen. Tevens dient de schuur als opslaglocatie. Er zal eveneens een paardenbak worden gerealiseerd. Er worden geen oppervlaktewateren gedempt of bomen gekapt. Het plangebied zal landschappelijk worden ingepast.

Afbeelding 2: Plattegrond gewenste situatie (bron Rudi Herder agrarisch ontwerp en advies).

4 BEVINGINGEN ONDERZOEK

Hieronder worden de bevindingen van de onderzoeken besproken, allereerst de bevindingen van het bronnenonderzoek en vervolgens de bevindingen van het veldonderzoek.

4.1 Bevindingen bronnenonderzoek

In de geraadpleegde verspreidingsatlassen zijn geen waarnemingen gevonden die specifiek voor het plangebied gelden. Wel zijn er meldingen van huismus, gierwaluw, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en laatvlieger nabij het plangebied gevonden. De soorten komen dus in de directe omgeving voor.

4.2 Bevindingen vleermuizen

In deze paragraaf worden de bevindingen aangaande vleermuizen besproken.

Zomerverblijf

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen. Er zijn eveneens geen uitwerpselen aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van vleermuizen. Tijdens één avondonderzoek was er redelijk snel na zonsondergang een gewone dwergvleermuis aanwezig nabij het plangebied. Dit exemplaar kwam vanuit het zuiden aangevlogen. Het snelle verschijnen kan duiden op een zomerverblijf nabij het plangebied.

Kraamverblijf

Er zijn tijdens de veldbezoeken geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen. Een kraamkolonie bestaat uit meerdere vrouwtjes en later ook uit jonge vleermuizen. Een dergelijke locatie is over het algemeen goed op te sporen. Tevens zijn geen sporen aangetroffen die duiden op aanwezigheid van veel exemplaren. De aanwezigheid van een kraamkolonie kan derhalve worden uitgesloten.

Paarverblijf

Tijdens de najaarsonderzoeken zijn binnen het daadwerkelijke plangebied geen baltsende vleermuizen aangetroffen. Ook zijn er tijdens deze onderzoeken geen uitvliegende exemplaren waargenomen. Derhalve zijn er geen paarverblijven te verwachten.

Winterverblijf

Zomer- en/of paarverblijven van de gewone dwergvleermuis kunnen een aanwijzing zijn dat de aanwezige individuen de locatie ook als winterverblijf gebruiken. Er zijn echter geen zomer- en/of paarverblijven van de gewone dwergvleermuis waargenomen waardoor winterverblijven niet te verwachten zijn.

De onderzochte gebouwen zijn niet geschikt bevonden voor een massawinterverblijf (massa slaat op hoeveelheid exemplaren en massa van het gebouw (flats en dergelijke).

Foerageergebied en vliegroute

Binnen het plangebied werd beperkt en over het algemeen kortstondig gefoerageerd door gewone dwergvleermuis. Er zijn geen laatvliegers waargenomen tijdens de onderzoeken.

Het plangebied betreft derhalve geen significant foerageergebied.

Er zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig binnen het plangebied.

4.3 Bevindingen gierzwaluw

Er zijn geen in- of uitvliegende exemplaren waargenomen en er is geen reactie gekomen op het zogenaamde tapen. Nesten van deze soort zijn derhalve niet te verwachten. Tijdens de onderzoeken zijn er ook maar een beperkt aantal exemplaren van gierzwaluw in de lucht waargenomen.

4.4 Bevindingen huismus

Tijdens het onderzoek zijn geen huismussen waargenomen binnen het daadwerkelijke plangebied, dus nesten van deze soort zijn niet te verwachten. Tijdens de omgevingscheck zijn wel enkele exemplaren huismussen waargenomen bij de burelen ten zuiden van het plangebied.

4.5 Bevindingen boerenzwaluw en huiszwaluw

Tijdens de nadere onderzoeken naar vleermuis, huismus en gierzwaluw is eveneens gelet op boerenzwaluwen en huiszwaluwen nesten hebben binnen het plangebied.

Tijdens de in 2018 uitgevoerde quickscan flora en fauna waren van beiden soorten (oude) nesten aangetroffen.

Er zijn tijdens de onderzoeken geen in gebruik zijnde nesten van boerenzwaluw aangetroffen.

Er zijn onder de windveer van opstal B wel twee nesten met broedsels aangetroffen van huiszwaluw. Tijdens het laatste onderzoek waren de nesten verdwenen. Volgens de eigenaren van het perceel waren de nesten plotseling verdwenen.

Foto: Nest huiszwaluw.

5 EFFECTENBEOORDELING

In het kader van de Wet natuurbescherming is nagegaan of vaste verblijf- en voortplantingsplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt) of dat er kans bestaat dat de onderzochte soorten worden verontrust, verjaagd of gedood.

5.1 Effecten vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op vleermuizen, onder andere:

1. Het is verboden vleermuizen in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden deze dieren opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen.

(Bron: Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Er zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van vleermuizen aangetoond. Het functionele leefgebied, zoals foerageergebied en essentiële vliegroutes, wordt door de ingreep niet aangetast. De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op vleermuizen. Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.2 Effecten Gierzwaluw

De gierzwaluw is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat de soort is opgenomen in Bijlage II van de Vogelrichtlijn. De gierzwaluw staat vermeld op de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (RVO, 2009). Op deze lijst vallen de gierzwaluwnesten onder categorie 2 “nesten van deze semikoloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar” (zie bijlage 5 Jaarrond beschermde nesten). De gierzwaluw staat niet vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004).

De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op alle inheemse vogels. De wet verbiedt onder andere;

1. het opzettelijk doden of vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1);
2. het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2);
3. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels (artikel 3.1 lid 3);
4. het opzettelijk storen van vogels (artikel 3.1 lid 4);
5. het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten daarvan (artikel 3.2).

Er zijn geen jaarrond beschermde nesten van de gierzwaluw aangetoond. Het functionele leefgebied, zoals foerageergebied, wordt door de ingreep niet aangetast. De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op gierzwaluwen. Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.3 Effecten huismus

De huismus is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming, op basis van het feit dat de soort deel uitmaakt van 'alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is' (artikel 1 van de Vogelrichtlijn). De huismus staat vermeld op de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (RVO, 2009). De nesten van huismussen vallen onder categorie 2 van vogelnesten "nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar" (zie bijlage 5 Jaarrond beschermde nesten). De huismus staat tevens als gevoelig vermeld op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004). De landelijke staat van instandhouding wordt beoordeeld als matig ongunstig. De Wet natuurbescherming bevat een aantal verboden handelingen die van toepassing zijn op alle inheemse vogels. De wet verbiedt onder andere: 1. het opzettelijk doden of vangen van vogels (artikel 3.1 lid 1); 2. het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten (artikel 3.1 lid 2); 3. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels (artikel 3.1 lid 3); 4. het opzettelijk storen van vogels (artikel 3.1 lid 4); 5. het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten daarvan (artikel 3.2). (Bron: Kennisdocument Huismus, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Er zijn geen jaarrond beschermde nesten van de huismus aangetoond. Het functionele leefgebied, zoals foerageergebied of schuilmogelijkheden, wordt door de ingreep niet aangetast. De voorgenomen ingrepen zullen derhalve geen negatief effect hebben op huismussen. Er hoeft geen ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd.

5.3 Effecten huiszwaluw

De huiszwaluw staat op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Rode Lijsten bevatten soorten die bedreigd worden of kwetsbaar zijn. De nesten van huiszwaluwen vallen onder categorie 5 van vogelnesten "nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen".

Huiszwaluwen hebben in de directe omgeving (woonhuis) voldoende alternatief om in het komende broedseizoen nieuwe nesten te maken. Ook kunnen huiszwaluwen in de toekomstige situatie nesten maken aan de nieuw te realiseren opstal. Met de eigenaren van het perceel is afgesproken om ongeveer 10 kunstnesten op te hangen aan de windveer van de woning en de nieuwe opstal. Er is derhalve geen zwaarwegende ecologische reden om voor de aangetroffen nesten een ontheffing Wnb te moeten aanvragen.

5.4 Algemene zorgplicht

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. Eventueel aanwezige dieren dienen de kans te krijgen om te vluchten. De zorgplicht houdt ook in dat er zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de periode waarin wordt gewerkt (buiten kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode). Er kunnen in gebouwen ook algemeen voorkomende soorten broeden, zoals koolmees. Bij voorkeur vinden de versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels plaats (seizoen loopt globaal van maart tot en met juli, duiven kunnen ook nog later broeden).

Wanneer het noodzakelijk is om ingrepen binnen het broedseizoen te laten plaatsvinden is het noodzakelijk dat voorafgaande aan de uitvoering is vastgesteld dat er door de ingrepen geen bezette nesten worden verstoord of vernietigd.

5.5 Volledige uitsluiting aanwezigheid

De onderzoeken zijn conform de vigerende protocollen en onderzoeksstrategieën uitgevoerd opdat aantoonbaar is dat er voldoende zorg in acht is genomen om de te verwachten soorten te kunnen waarnemen/ aantreffen. Het blijft echter natuur en het is nooit geheel uit te sluiten dat er, ondanks de voldoende onderzoeksinspanning, toch een exemplaar aanwezig is (in onderhavige situatie zal dit met name een vleermuis betreffen omdat deze een verborgen leven leiden en regelmatig van verblijfplaats kunnen wisselen). Bij het aantreffen van een exemplaar dienen de werkzaamheden ter plaatse en rondom direct gestaakt te worden en dient er een ter zake kundige ingeschakeld te worden.

6 CONCLUSIE

Op basis van het nader onderzoek is beoordeeld of er procedurele gevolgen zijn betreffende de vigerende (natuur)wetgeving.

Voor toelichting bij de conclusie dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Conclusie	
Soorten	Vleermuis Er zijn geen jaarrond beschermde vaste verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen geen vaste verblijfplaatsen verloren gaan. Tevens zal er geen aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.
	Huismus Er zijn geen jaarrond beschermde nesten vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen derhalve geen nesten verloren gaan. Tevens zal er geen aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.
	Gierzwaluw Er zijn geen jaarrond beschermde nesten vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen geen nesten verloren gaan. Tevens zal er geen aantasting van het functionele leefgebied plaatsvinden.
	Boerenwaluw en huiswaluw Er zijn geen nesten van boerenwaluw vastgesteld. → Er zullen door de beoogde ingrepen geen nesten van boerenwaluw verloren gaan. Er zijn twee huiswaluwnesten aangetroffen aan de windveer van opstal B. → In de directe omgeving zijn voldoende alternatieve nestlocaties aanwezig. Tevens zullen er aan de windveren van het woonhuis en de nieuwe opstal tien kunstnesten worden opgehangen.

Op basis van de nadere onderzoeken kan worden geconcludeerd dat er geen procedurele gevolgen zijn aangaande het project.

- Voor vleermuizen, huismus en gierzwaluw wordt een ontheffing Wet natuurbescherming niet noodzakelijk geacht omdat er geen overtreding van de verbodsbepalingen te verwachten is;
- Voor de aangetroffen nesten van huiswaluw hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden. Er zijn voldoende potentiële nestlocaties aanwezig in de directe omgeving en waarschijnlijk in de toekomstige situatie.
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

BIJLAGE 1

WETTELIJK KADER

Wet natuurbescherming (Wnb)

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn (beschermd). Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaat- sen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplanting- plaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.2 Wnb (bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd). Op grond van de artikelen 3.5 lid 2 en 3.5 lid 4 is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten opzettelijk te verontrusten of voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen of te vernielen. Tot vaste rust- en verblijfplaatsen worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van (groepen) mannetjes bevinden. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier (vooralsnog) ook onder.

Wanneer een gebodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

Jaarrond beschermde nesten

De Gierzwaluw en de Huismus zijn beschermde inheemse diersoorten die in de Wet natuurbescherming opgenomen zijn in paragraaf 3.1 Wnb (EU-Vogelrichtlijn). Aangaande vogels is het volgens artikel 3.1 lid 2 verboden om opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen of nesten weg te nemen, volgens artikel 3.1 lid 4 en 5 is het verboden om opzettelijk vogels te verstoren, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlinders betreft, het grootbrengen van de jongen.

Onder nest moet ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden inbegrepen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van de Wnb.

Nesten van de Gierzwaluw en Huismus vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen'. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de verbodsbepalingen, ontheffing nodig van genoemde artikelen met betrekking tot de vaste rust of verblijfplaatsen van de soort.

De soorten zijn niet opgenomen in de het verdrag van Bern (bijlage II).

Wanneer een verbodsbepaling van de Wnb wordt overtreden, dient men mitigerende maatregelen te nemen om het te verwachten negatieve effect zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen. Tevens dient er een ontheffing van de Wnb aangevraagd te worden.

BIJLAGE 2

FACTSHEET VLEERMUIZEN

Vleermuizen zijn nachtdieren. Ze worden actief wanneer de schemer invalt. Overdag slapen de meeste vleermuizen, of ze houden zich bezig met lichaamsverzorging. In het najaar daalt het insectenaanbod en maken vleermuizen zich klaar voor een winterslaap.

Vleermuizen hebben een netwerk van verschillende verblijfplaatsen door het jaar heen. Zo worden verblijfplaatsen als winterverblijf, kraamverblijf en/of paarverblijf gebruikt. Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouw- en boombewonende soorten.

Vaste rust- en verblijfplaatsen van de gebouwbewonende soorten kunnen onder andere plekken onder dakpannen, spouwmuren en zolders zijn.

Potentiële verblijfplaatsen vleermuizen (bron: Handreiking verblijfplaatsen zoeken, Vleermuis Werkgroep Nederland).

Boombewonende soorten zijn te vinden in spechtengaten, holle oude bomen of achter loszittend boomschors.

Het gebruik van het soort verblijfplaats is afhankelijk van de soort. Zo zijn de Gewone dwergvleermuis en de laatvlieger echte gebouwbewoners. De rosse vleermuis is weer voornamelijk te vinden in bomen.

Ook wordt een verblijfplaats vaak wisselend gebruikt gedurende het jaar.

BIJLAGE 3

FACTSHEET HUISMUS (VOGELBESCHERMING NEDERLAND)

Factsheet

HUISMUS

Eieren leggen	Broeden	Jongen vliegvlug na
5 dagen	11-12 dagen	17 dagen
In totaal 33-34 dagen van eileg tot vliegend jong		

KALENDER

De huismus is een honkvaste en sociale vogel die jaarrond in groepen leeft.

Maart

Aanvang broedseizoen

- Start nestbouw en reparatie oude nesten.
- Broedt onder dakpannen en in kieren en gaten van gebouwen. Is afhankelijk van bebouwing voor nestgelegenheid. Broedt in mindere mate ook in nestkasten (ook van andere soorten zoals gierzwaluw).
- Koloniebroeder. Grotere kolonies (meer dan 25 broedpaar) hebben een beter broedresultaat dan kleine kolonies. Kolonies kleiner dan 10 paar zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van toestroom van exemplaren uit andere kolonies.

April - september

Broedseizoen

- Twee tot drie legfels per jaar, met per legfel 4-6 eieren.
- Om de soort in stand te houden is een tweede legfel noodzakelijk.
- De jongen krijgen de eerste twee weken vooral insecten, veelal bladluizen, te eten. Het broedsucces is daarmee ook sterk afhankelijk van voldoende eiwitrijk voedsel (insecten en hun larven) in de directe omgeving.

Oktober - december Na het broedseizoen

December - februari Winter

- Standvogel, de huismus trekt in de winter niet weg.
- Jonge huismussen verspreiden zich in de regel niet meer dan 1 kilometer van de geboorteplaats.
- Omschakeling naar plantaardig voedsel (90%).
- In stedelijk gebied is de huismus sterk afhankelijk van het voedsel dat mensen aanbieden, al dan niet bewust.
- De nesten worden als verblijf- en slaappleats gebruikt.

- Groenblijvende struiken en klimplanten worden gebruikt als gezamenlijke rust- en slaappleats.
- De nesten worden vooral in koude periodes ook als verblijf- en slaappleats gebruikt.

Inrichting

Beheer

Er zijn diverse speciale neststenen en -kasten voor huismussen in de handel.

Plaats bij nieuwbouw of renovatie standaard:

- Meerdere neststenen ingemetseld in de gevel.
- Meerdere neststenen/-kasten aan de buitenmuur onder een overstek of dakgoot (met RVS-schroeven).
- Een speciaal ontwikkelde Vogelvide in plaats van vogelschroot achter de onderste rij dakpannen.
- Zorg dat de vliegopening op het noorden of oosten hangt.

- De nesten hoeven niet schoongemaakt te worden.

Binnen een straal van 100 tot 200 meter, bij voorkeur minder, van de nestplaats moet het hele jaar rond aanwezig zijn:

- Natuurlijke voedselbronnen: groenstroken of bermen met inheemse kruiden, grassen en onkruid.
- Water en zanderige grond (om een zandbad te kunnen nemen).
- Voldoende schuilplaatsen in de vorm van inheems groen zoals bomen, (groenblijvende) hagen en klimplanten en (stekelige) struiken op enkele meters afstand van de voedselbronnen, water en zandbad.

- Snoei buiten het broedseizoen en snoei niet alles in hetzelfde jaar (maar om en om).
- Gebruik geen gif tegen insecten of onkruid.

Zie ook
maatregelfactsheet:

- Bermen en groenstroken
- Nieuwbouw
- Renovatie
- Na-isolatie

Kolonies bij kinderboerderijen, maneges, dierentuinen, terrasjes, stations en dergelijke zijn vaak de laatste bolwerken van huismussen in het stedelijk gebied. Rond deze bolwerken bevinden zich vaak andere deelkolonies. Het behoud van deze laatste bolwerken is essentieel voor het behoud van de soort. Ruimtelijke wijzigingen in de directe omgeving van deze bolwerken kunnen effect hebben op de populatie.

De meeste jonge huismussen verspreiden zich na het broedseizoen in de directe omgeving (minder dan 1 kilometer). Als men het aantal kolonies wil uitbreiden, is het belangrijk om binnen een straal van 1 kilometer van een huidige kolonie voorzieningen te treffen.

Deze factsheet is mede tot stand gekomen met financiële steun van:

Barbara Eveline Keuning Stichting

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De huismus is een beschermde soort. De nesten van de huismus zijn jaarrond beschermd en mogen niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig, bijvoorbeeld bij renovatie- of isolatiewerkzaamheden aan gebouwen met nesten van huismussen. Huismussen zijn zeer gevoelig voor verstoring van hun nest en zullen, als het wordt verstoord, niet meer terugkeren. Voor specifieke maatregelen kan ook een gedragscode worden opgesteld. Voor meer informatie, kijk op www.vogelsendewet.nl

BIJLAGE 4

FACTSHEET GIERZWALUW (VOGELBESCHERMING NEDERLAND)

Eieren leggen	Broeden	Jongen vliegvlug na
Max. 10 dagen	18 - 22 dagen	40 - 42 dagen
In totaal 60 -70 dagen van eileg tot vliegend jong		

KALENDER

Gierzwaluwen doen bijna alles vliegend, ze verlaten het luchtruim alleen om te broeden.

Eind april - begin mei
Aankomst

- Terug uit overwinteringsgebied in Afrika.
- Voor nestplaatsen volledig afhankelijk van gebouwen: broedt in spleten en gaten in muren, en onder dakpannen.
- Zeer plaatstrouw, keert elk jaar terug naar eenmaal bezette nestplaatsen.
- Koloniebroeder.

Mei - juli
Broedseizoen

- Doorgaans één legsel per jaar, 2-3 eieren.
- Voedsel: vliegende insecten en zwevende spinnen.
- Zoekt voedsel rond de nestplaats boven grote open wateren, boven steden en dorpen en boven weilanden tot meerdere kilometers van het nest.
- Vangt in het broedseizoen 20.000 insecten per dag voor zichzelf en de jongen. Eén gierzwaluwgezin is per broedseizoen goed voor het verdelgen van ruim één miljoen insecten.
- Als ze jongen hebben, maken ze een voedselbal van alle gevangen insecten, waarin wel 300 insecten kunnen zitten. De jongen worden dus maar af en toe gevoed, maar wel met veel insecten ineens.
- Vocht halen ze uit insecten. Bij zeer warm weer willen ze wel eens vliegend water scheppen in lage vlucht over het wateroppervlakte.

Deze factsheet is te downloaden van www.vogelbescherming.nl/stadsvogelfactsheets

Tweede helft juli – september
Najaarstrek

Half augustus – half april
Overwintering

- Weersomstandigheden zijn sterk van invloed op de start en daarmee op het einde van het broedseizoen. Bij een koud en nat voorjaar start de eileg later en kunnen er tot begin augustus nog jongen uitvliegen.
- Weersomstandigheden hebben ook effect op het broedsucces.
- In jaren met warm en zonnig zomerweer vliegen gemiddeld 2,1 jongen per paar uit. In koude en natte jaren gemiddeld maar 0,9 jong per paar.
- Broedvogels trekken weg als de jongen op punt staan uit te vliegen (soms al vóór het laatste jong uitvliegt).
- Doortrek van noordelijke broedvogels vindt plaats tot in september.

- Verblijft in Afrika.
- Overwintert in het Congobekken tussen Mali en Congo en maakt van daaruit enorme uitstappen naar Mozambique of de Sahel.
- Leeft van vliegende insecten rond onweerswolken en regenbuien.

Inrichting

- Er zijn diverse speciale neststenen en -kasten voor gierzwaluwen in de handel.
- Plaats bij nieuwbouw of renovatie standaard meerdere neststenen ingemetseld in de gevel.
- Er zijn ook neststenen en -kasten die aan de buitenmuur bevestigd kunnen worden. Bevestig deze met RVS-schroeven.
- Speciale gierzwaluwdakpannen kunnen alleen gebruikt worden op ongeïsoleerde daken, omdat het anders te warm wordt.

Beheer

- Bij renovatie moeten de neststenen zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke nestingen geplaatst worden.

- Hang meerdere nestkasten op onder een overstek of dakgoot. Nestelt vaak met meerdere paren bij elkaar.
- Zorg dat de vliegopening op het noorden of oosten hangt.
- Hang de kasten zo hoog mogelijk op, maar met een minimale hoogte van 3 meter.
- Zorg dat de aanvliegroute vrij is van obstakels, zoals bomen of vlaggenmasten.
- De omgeving rondom de nestplaats is minder relevant, omdat de gierzwaluw zijn voedsel in de lucht vangt. Wel moeten er voldoende insecten zijn.

- Het kan een tijd duren voordat de vogels een nieuwe nestlocatie vinden. Dit is te stimuleren door gierzwaluwgeluiden af te spelen op de nieuwe nestlocatie.
- De nestruimte hoeft niet te worden schoongemaakt.
- Het gebruik van insecticiden heeft een negatief effect op de voedselsituatie van alle insectenetende vogels, waaronder de gierzwaluw.

Zie ook
maatregelfactsheet:
• Nieuwbouw
• Renovatie
• Na-isolatie

Deze factsheet is mede tot stand gekomen met financiële steun van:

Barbara Eveline Keuning Stichting

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De gierzwaluw is een beschermde soort. De nesten van de gierzwaluw zijn jaarrond beschermd en mogen niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig, bijvoorbeeld bij renovatie- of isolatiewerkzaamheden aan gebouwen met nesten van gierzwaluwen. Voor specifieke maatregelen kan ook een gedragscode worden opgesteld. Voor meer informatie, kijk op www.vogelsendewet.nl

Uitgave 2018

Meer informatie: www.vogelbescherming.nl/gierzwaluw
Of stel uw vraag via www.vogelbescherming.nl/contact of 030 - 69 37 700

IN133

BIJLAGE 5

FACTSHEET HUISZWALUW (VOGELBESCHERMING NEDERLAND)

Periode nestbouw	Eieren leggen	Broeden	Jongen vliegvlug na
10 dagen	4 dagen	13-16 dagen	23-30 dagen
In totaal 40-50 dagen van eileg tot vliegend jong			

KALENDER

De huiszwaluw is een sociale vogel die in kolonies broedt.

Maart - april
Aankomst

- Terug uit overwinteringsgebieden in Afrika.
- Volledig afhankelijk van gebouwen voor nestgelegenheid.
- De nesten zijn halfronde kommetjes die worden gemaakt van vele honderden kleine bolletjes modder. De nestplaats bevindt zich tegen buitenmuren, direct onder een overstekende dakrand.
- Broedvogels keren jaarlijks terug naar dezelfde kolonie, al zijn vooral de vrouwtjes minder plaatsrouw. Jonge vogels zoeken een geschikte nestplek in de omgeving van hun ouderlijk nest.
- Nestplaatsen zijn vaak vele generaties in gebruik.

Begin mei - juli
Broedseizoen

- Vanaf begin mei worden de kolonies opgezocht.
- Het merendeel van de broedparen begint een tweede legsel, heel soms zelfs een derde. 4-5 eieren per legsel.
- Foerageergebied tot max. 500 meter van het nest.
- Voedsel: vliegende insecten, vooral allerlei soorten vliegen, muggen en bladluizen.

Deze factsheet is te downloaden van www.vogelbescherming.nl/stadsvogelfactsheets

Broedseizoen

- Het merendeel van de broedparen begint een tweede legsel, heel soms zelfs een derde. 4-5 eieren per legsel.
- Foerageergebied tot max. 500 meter van het nest.
- Voedsel: vliegende insecten, vooral allerlei soorten vliegen, muggen en bladluizen.

Deze factsheet is te downloaden van www.vogelbescherming.nl/stadsvogelfactsheets

VERVOLG KALENDER

Eind juli - oktober
Najaarstrek

- Als jongen zijn uitgevlogen, kunnen ze nog een aantal dagen met hun ouders in het nest slapen.
- Sommige late legfels kunnen nog jongen hebben.
- De eerste vogels trekken weg.

Half september -
half april
Overwintering

- Verblijft in Afrika ten zuiden van de Sahara, maar waar precies is nog onduidelijk.

Inrichting

Beheer

- Er zijn speciale kunstnesten voor huiszwaluwen in de handel.
- Plaats meerdere kunstnesten onder een overstekende dakrand. De huiszwaluw heeft een sterke voorkeur voor witte daklijsten.
- De beste kansen op bewoning is als er al bewoonde nesten in de buurt zijn.
- Hang de kasten op een hoogte vanaf 4 meter.
- Zorg voor een vrije aanvliegroute.
- De huiszwaluw heeft geen duidelijke voorkeur voor nestplekken op een bepaalde windrichting, maar gevels op het noordwesten zijn het minst favoriet.
- Uitwerpselen op raam, gevel of vensterbank kan men voorkomen door een plankje te bevestigen ongeveer 50 cm onder de nesten. Houd 3 cm vrij tussen het plankje en de muur om te voorkomen dat zwaluwen onder het plankje gaan nestelen.

- Laat oude nesten intact, verwijder deze niet.

- Plaats een huiszwaluwtil. De kans op bezetting van tillen is tot dusver laag, maar lijkt groter te zijn op plaatsen waar een kolonie door omstandigheden is verdwenen en de vogels dus een alternatief zoeken.

- Een waterrijke omgeving heeft de voorkeur.
- Insectenrijk grasland en waterpartijen in de nabije omgeving zijn belangrijk.
- Bied nestmateriaal aan in de vorm van iemige modder(poelen) binnen een afstand tot 200 meter van de nestlocatie.

- Het gebruik van insecticiden heeft een negatief effect op de voedselsituatie van alle insectenetende vogels, waaronder de huiszwaluw.
- Maak de modderplek niet te nat en laat hem regelmatig (bijna) opdrogen. Is het al een tijdje droog? Houd de modderpoel dan nat.

Zie ook
maatregelfactsheet:
• Bedrijventerreinen
• Nieuwbouw
• Renovatie
• Na-isolatie

Deze factsheet is mede tot
stand gekomen met financiële
steun van:

Barbara Eveline Keuning Stichting

Provincie Noord-Brabant

Wettelijke bescherming

De huiszwaluw is een beschermde soort. Nesten van huiszwaluwen zijn bij zwaarwegende omstandigheden jaarrond beschermd en mogen zonder ecologische toets niet weggenomen of vernietigd worden. Een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is nodig als blijkt dat er onvoldoende alternatieve nestplekken in de omgeving aanwezig zijn. In sommige provincies zijn de nesten standaard jaarrond beschermd. Voor meer informatie, kijk op www.vogelsendewet.nl

Uitgave 2018

Meer informatie: www.vogelbescherming.nl/huiszwaluw
Of stel uw vraag via www.vogelbescherming.nl/contact of 030 - 69 37 700

101234

BIJLAGE 6

LITERATUURLIJST

Broekhuizen S, e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht 1992
Dijkstra V, R. Janssen, J. Buys & T. van der Meij, 2008. Handleiding voor het monitoren van vleermuizen op zolders. Zoogdiervereniging VZZ, Arnhem 2008
Limpens H, K. Mostert, W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleermuizen, K.N.N.V, Utrecht 1997
Limpens H e.a., Brochure; Met vleermuizen onderweg, Dienst Weg- en Waterbouwkunde en de VZZ, Delft 2004
Limpens H, e.a., Brochure Vleermuizen, bomen en bos, SVB en VZZ, Arnhem 2003
Lange, R, A. van Winden, P. Twisk, J. de Leander & C. Spee, Zoogdieren van de Benelux, Herkenning en onderzoek. Jeugdbondsuitgeverij, 's Graveland 1986
Netwerk Groene Bureaus (NGB), Zoogdiervereniging, Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN), Vleermuizenprotocol
Schober, W. & E. Grimmberger, Gids van de vleermuizen van Europa, Azoren en Canarische eilanden, Tirion, Baarn 2001
Twisk P, e.a. Folder; Vleermuizen in en rondom het huis, Zoogdiervereniging i.s.m. Brabants Landschap, Landschapsbeheer Friesland en Stichting Landschapsbeheer Zeeland, 2009
Internet:

www.vleermuis.net
www.vleermuizenindestad.nl
www.vogelbescherming.nl
www.zoogdiervereniging.nl

Kennisdocumenten BIJ12, versie 1.0, juli 2017:

Huismus
Gierzwaluw
Gewone dwergvleermuis
Ruige dwergvleermuis